

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม
ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

Ministration the People According to Sangkhawattthu of the Monks
in Wangnamyen District, Sakaeo Province

พระเทวา สุภเทโว (โธดา)¹

PhraThewa Subhadevo (Thoda)

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว จำนวน 190 รูป และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.71, S.D.=0.801) 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และพระสงฆ์ที่มีการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3. ปัญหา อุปสรรค พบว่า 1) พระสังฆาธิการยังไม่มีการจัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ภายในวัดเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน 2) พระสังฆาธิการเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีด้านการพูดต่อประชาชน พูดไม่ถูกกาลเทศะ 3) พระสังฆาธิการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่อุทิศตน เพื่อชุมชนและสังคมเท่าที่ควร

คำสำคัญ (Keywords): การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน; สังคหวัตถุ

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the level of opinions of monks. 2) to compare the opinions of monks by categorizing personal factors. 3) To study

---

Received: 2021-06-09 Revised: 2021-09-05 Accepted: 2022-04-03

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Management Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: 6301204217@gmail.com

the problems, obstacles and suggestions about helping and supporting the people according to the Sanghavatthamma principles of the Sangha in Wang Nam Yen District. Sa Kaeo Province. The Research methodology is a combination of methods. during quantitative research It was a survey with a questionnaire which had a confidence value of 0.963 in the whole sample 190 persons and qualitative research by in-depth interviews with 8 key informants. Findings were as follows: 1. The monks had a high level of overall opinion ($\bar{X}$ =3.71, S.D.=0.801). 2. The results of the research hypothesis test found that monks of different ages have different years There are no different opinions in general. therefore rejecting the research hypothesis and monks with different common education There are different opinions overall. It was statistically significant at the 0.05 level, thus accepting the research hypothesis set. 3. Problems and obstacles found that 1) The Sangha has not set up a relief center in the temple to help the people who are in trouble. 2) The Sangha is a bad example in speaking to people. not speaking at the right time 3) the monk Selfish for personal interests, not devoting himself to the community and society as they should.

Keywords: Public assistance; Sanghavatthamma

บทนำ (Introduction)

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชนของพระภิกษุ นั้น อาจกระทบกับความเชื่อเดิมของท้องถิ่น พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เผยแผ่ธรรม หรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ มิให้ขัดกับความเชื่อของชุมชนเหล่านั้น และให้ปรับธรรมเข้าหาแนวความเชื่อนั้น หรือถ้าแนวความเชื่อเดิม นั้นสามารถทำให้คนเป็นคนดีได้ พระองค์ก็ทรงอนุโลมตามประเพณีการปฏิบัติตนของชาวบ้าน ถ้าประเพณีนั้นมิได้เป็นภัยต่อชุมชนส่วนรวม จากแนวคิดเช่นนี้จึงทำให้พระสงฆ์และประชาชนโดยทั่วไปอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (ภัทรพร สิริกาญจน์, 2535) ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ บริหารองค์กร พระพุทธานุภาพ และยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ได้เป็นอย่างดี (พระธรรมกิตติวงศ์, 2556) แสดงถึงพระปรีชาสามารถในการบริหารสาธารณะได้เริ่มขึ้นในครั้งแรกและเกิดประโยชน์ต่อชาวโลก

อย่างไรก็ตาม งานเผยแผ่ของเราตามพุทธดำรัสว่า “จรถ ภิกขเว จาริกิ พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมปาย” (วิม. (บาลี) 4/32/27) อาศัยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์สามารถทำการ สงเคราะห์ช่วยเหลือแก่สังคม เพราะประชาชนในปัจจุบันหรือแม้ในอดีตกาลก็ตาม ยังมีปัญหาและ ความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งทางวัตถุและทางจิตใจอยู่ เพราะความสามารถของรัฐในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนยังมีไม่ทั่วถึง ผู้ที่เป็นที่พึ่งได้ในยามนี้คือ พระสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้รู้ธรรม สามารถแสดงข้อธรรมอันเป็นที่พึ่งของประชาชนให้คลายความกังวลและความทุกข์ในชีวิตลงได้ และมีพระสงฆ์อีกจำนวนหนึ่ง มีความรู้เรื่องยาสมุนไพร

และด้านการรักษาโรค เมื่อโรคภัยเกิดขึ้นกับประชาชนก็จะเข้าไปขอให้พระสงฆ์ทำการรักษาโรคให้ เพราะการแพทย์ในอดีตกาลยังไม่เจริญ แม้การทำการรักษาโรคนั้นจะไม่ใช่วิชาของพระสงฆ์ก็ตาม แต่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม จำเป็นต้องทำโดยให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ซึ่งสามารถแยกโดยลักษณะ มี 4 ประการ คือ (1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล (2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ (3) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ (4) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป (พระมหาไชยณรงค์ ภทฺทนี, 2555)

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมในการเกื้อกูลกัน อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา (อง.จตุกก. 21/32/50-51) มาใช้ในงานคณะสงฆ์ เพราะเห็นปัญหาที่พระสังฆาธิการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่อุทิศตน เพื่อชุมชนและสังคมเท่าที่ควร และผู้วิจัยยังเห็นความสำคัญในการสงเคราะห์ช่วยเหลือ ชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน อันจะเป็นการแสดงบทบาทของภิกษุสงฆ์ ในด้านสังคม สงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคล และ สาธารณสงเคราะห์ โดยมีภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการ บริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เพราะภิกษุสงฆ์เป็นศูนย์กลางเชื่อมประสานระหว่างคนจน กับคนรวย ปัจจุบันที่ได้รับบริจาคมมา ภิกษุสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคล ผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาสดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

พระสงฆ์ในอำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 190 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 รูปหรือคน

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) หรือตรวจสอบรายการโดยถามเกี่ยวกับ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน รวม 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม รวม 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 1-6 กุมภาพันธ์ 2564 รวมใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ สถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage : %) และพรรณนาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ใช้ค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard : S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance : ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรที่มีสามกลุ่มขึ้นไป เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD (Least Significant Difference) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 8 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามลำดับความสำคัญของการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ เกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวม

1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.801 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ หลักสังคหัตถุธรรม 4 ประการ และ การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของคณะสงฆ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ตามลำดับ

การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลัก สังคหัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านหลักสังคหัตถุธรรม 4 ประการ	3.80	0.798	มาก
2.ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนของคณะ สงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว	3.63	0.882	มาก
รวม	3.71	0.801	มาก

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	อายุ	การช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนตาม หลักสังคหัตถุธรรม	-	4.729**	0.003	✓	-
2.	พรรษา	การช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนตาม หลักสังคหัตถุ	-	1.189	0.315	-	✓
3.	การศึกษา	การช่วยเหลือเกื้อกูล ประชาชนตาม หลักสังคหัตถุธรรม	-	3.912*	0.010	✓	-

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) พระสังฆาธิการยังไม่มี การจัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ภายในวัดเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน 2) พระสังฆาธิการเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีด้านการพูดต่อประชาชน พูดไม่ถูกกาลเทศะ 3) พระสังฆาธิการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่อุทิศตน เพื่อชุมชนและสังคมเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการส่งเสริมให้จัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ภายในวัดเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อนในเชิงรูปธรรมมากยิ่งขึ้น 2) ควรใช้คำพูดที่ไพเราะในการชี้แนะแนวทางในเรื่อง

ต่างๆ โดยใช้คำพูดที่น่าฟัง ไม่ใช่คำพูดในเชิงตำหนิหรือคำพูดที่ทำให้เกิดความแตกแยก 3) พระสังฆาธิการควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความกตัญญูให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชนและมีการชี้แนะแนวทางส่งเสริมสัมมาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ เกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านทาน (การให้ บริจาคสิ่งของ) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ด้าน ทาน (การให้ บริจาคสิ่งของ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในหลายด้านเช่น วัสดุภัย อุทกภัย อัคคีภัย จัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ภายในวัดเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน ให้ข้าวสาร อาหารแห้ง แก่ประชาชนเป็นประจำ ทั้งยังเป็นสื่อกลางในการรวบรวมทรัพย์สินและสิ่งของจำเป็นเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน หรือตกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น) (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา ด้านอติถจริยา และด้านทาน ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ส่วนใหญ่ รับฟังความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคน พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน จิตสำนึกในการให้บริการ และ ให้คำปรึกษาแนะนำ

ด้านปิยวาจา (การพูดหวานชวนไพเราะ) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ด้าน ปิยวาจา (การพูดหวานชวนไพเราะ) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพูดต่อประชาชน พูดถูกกาลเทศะ ประกอบด้วยพูดมีเหตุผล มีเมตตาต่อผู้ฟัง มีความจริงใจ มีสัจจะ ไม่โลเล รู้จักประนีประนอมพูดถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน และยังพูดเตือนสติให้รอบครอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ความพึงพอใจของ

ประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านสมานัตตตา ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านปิยวาจา เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว พบว่าบุคคลที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกัน สำหรับอายุและอาชีพ มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

ด้านอรรถจริยา (การทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ด้านอรรถจริยา (การทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตน อุทิศเวลา อุทิศสถานที่เพื่อชุมชนและสังคม เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจของประชาชนสามารถให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่ประชาชนได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ให้กินดี อยู่ดี ชีวิตเป็นสุข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยส่งเสริมสัมมาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา โชติธาดา (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุกับการประสานงานของบุคลากรสำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตามสังคหวัตถุของบุคลากรสำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านทาน และด้านสมานัตตตา ระดับการประสานงานของบุคลากรสำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านความร่วมมือ ด้านความสอดคล้อง และด้านระบบสื่อสาร ส่วนด้านผู้ประสาน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสมานัตตตา (การปฏิบัติตนให้เหมาะสม) จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ด้านสมานัตตตา (การปฏิบัติตนให้เหมาะสม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีการมีภาวะผู้นำที่ดี ไม่มีอคติ ช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เป็นประจำทุกปี ต่อเนื่องสม่ำเสมออย่างทั่วถึง ปฏิบัติตนเรียบง่าย เข้าถึงง่าย ไม่ถือตน พร้อมให้คำปรึกษาต่อประชาชนตลอดเวลา ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และมีการเยี่ยมเยียนประชาชนอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรกมล ชูบุญลงษ์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้ ก) ด้านทาน พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ด้านทานอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข) ด้านปิยวาจา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ค) ด้านอรรถจริยา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการ

ให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลยาวชนและครอบครัวกลาง ด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ง) ด้านสมานัตตตา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลยาวชนและครอบครัวกลาง ด้านสมานัตตาอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ เกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์มีการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ แก่ผู้ประสบภัยต่างๆ มีการจัดโรงทาน ในช่วงเวลาสำคัญ อยู่อย่างสม่ำเสมอ มีการตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจน มีการออกแจกสิ่งของจำเป็น แก่ผู้ป่วย และชาวบ้าน สม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลศรี เสนาะรักษ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในงานสังคมสงเคราะห์ใน เขตกรุงเทพมหานคร” จากการวิจัยพบว่า บทบาทพระสงฆ์ด้านสวัสดิการให้การสงเคราะห์ต่างๆ คือ การใช้เสนาสนะภายในวัด หรือให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆภายในวัด เช่น การตั้งสภาตำบล ใช้เป็นพื้นที่ ประชุมของทางราชการ เป็นที่ประชุมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลของท้องถิ่น ให้ใช้ศาลาการเปรียญ หรือบริเวณวัด เพื่ออำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่ราชการ ประชาชน ชาวบ้านเจ้าของวัดให้มาร่วม รับบริจาคจากราชการ หรือจัดกิจกรรมให้กลุ่มต๋อยโอกาสทางสังคม ให้ได้รับการฝึกฝน พัฒนาตาม ศักยภาพ เช่น การช่วยเหลือเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน นอกจากนี้ เจ้าอาวาสแบ่งที่วัดให้จัดตั้งสถานศึกษา สถานือนามัย ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์หรือเป็นที่ตั้งของหน่วยงาน ราชการ ประปา ประจำหมู่บ้าน ตลอดจนจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น เกิดอุทกภัย พระสงฆ์จัดการรวบรวมเครื่องอุปโภค บริโภคจากผู้มีจิตศรัทธาไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นต้น

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า มีการอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน จัดตั้งมูลนิธิ กองทุนสงเคราะห์เพื่อการกุศลของวัด จัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์สถานศึกษาโรงเรียน มีการช่วยเหลือสนับสนุนกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน ฝึกอบรมวิชาชีพ มีการสนับสนุนกิจการ ป้องกันอบายมุข และยาเสพติดในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย เก่งสุวรรณ (2541) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 10” พบว่า บทบาทด้านสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่ทำได้ดีที่สุด คือ 1) บทบาทด้านการศึกษา วัดให้สถานที่เป็นโรงเรียน และอาคารเรียน พระเป็นผู้สอนและอบรมเยาวชนให้รู้

หนังสือ ให้เป็นผู้มีศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมอนุเคราะห์การจัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กก่อนวัยเรียน ชักชวนชาวบ้านให้สนับสนุนด้วยทุนการศึกษา และอุปกรณ์การเรียน 2) บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันให้การรักษายาบาลแก่ชาวบ้านในทุกระดับความเจ็บป่วย โรคบางชนิดหายด้วยแรงศรัทธาที่ผู้ป่วยมีต่อพระสงฆ์ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทานแก่ประชาชนจิตใจที่พัฒนาแล้วจะไม่วนวายจะเข้าใจในความหมายของคำว่า ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรมนอกจากนี้การสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ก็สามารถช่วยให้เกิดความสุขสงบทางจิตใจได้มาก 4) บทบาทด้านการสงเคราะห์ทางจิต พระสงฆ์มีบทบาทในการช่วยบรรเทาปัญหาและมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของประชาชนได้มาก งานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ทำได้โดยตรง คือ งานสังคมสงเคราะห์ทางจิตใจเป็นหลัก 5) บทบาทด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทมากในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหัตถุธรรม 4 ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า มีการจัดตั้งและสนับสนุนศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีการสนับสนุนให้มีการจัดสร้างที่พักสำหรับผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณะประโยชน์ ถนน ประปา ช่วยเหลือสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น โรงพยาบาล อนามัย สนับสนุนกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น การปลูกต้นไม้ ทำความสะอาดถนนหนทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไชยณรงค์ ภทฺธมฺนี (เสริมแก้ว) (2555) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของการสาธารณสงเคราะห์ ที่พระสงฆ์หรือวัดวาอารามต่างๆ จัดทำอยู่ในปัจจุบัน คือ การเกื้อกูลสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดคลอง การสร้าง฼าปนสถาน การสร้างประปา การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การช่วยพิทักษ์รักษาสัตว์ที่เป็นสาธารณสมบัติและการอื่นๆ เป็นการเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นต้น

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป จากการวิจัย พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสังคหัตถุธรรม 4 ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์ให้การช่วยเหลือใกล้เคียงข้อพิพาทของชาวบ้านในชุมชน ให้การช่วยเหลือด้านศึกษา หรือโรงเรียนการกุศลของวัด ให้การช่วยเหลือในคราวเกิด อัคคีภัย ไฟไหม้ น้ำท่วม เกิดโรคระบาด โควิด 19 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วินัย เก่งสุวรรณ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 10” พบว่า บทบาทด้านสังคมสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่ทำได้ดีที่สุดคือ 1) บทบาทด้านการศึกษาวัดให้สถานที่ที่เป็นโรงเรียน และอาคารเรียน 2) บทบาทด้านการสาธารณสุข พระสงฆ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันให้การรักษายาบาลแก่ชาวบ้านในทุกระดับ 3) บทบาทด้านการพัฒนาจิตใจของประชาชน พระสงฆ์ให้ธรรมทานแก่ประชาชน 4) บทบาท

ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทพระสงฆ์มีบทบาทมากในฐานะผู้นำด้านการเสนอความคิดริเริ่ม และระดมความร่วมมือของชาวบ้านในการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของ คณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของ คณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

ด้านการให้ทาน มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, $S.D.=0.880$) คือ พระสงฆ์ให้การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในหลายด้านเช่น วาตภัย อุทกภัย อัคคีภัย จัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ภายในวัดเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน ให้ข้าวสาร อาหารแห้ง แก่ประชาชนเป็นประจำ ทั้งยังเป็นสื่อกลางในการรวบรวมทรัพย์สินและสิ่งของจำเป็นเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้เดือดร้อน หรือตกทุกข์ได้ยาก

ด้านปิยวาจา มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=0.813$) คือ พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการพูดต่อประชาชน พูดถูกกาลเทศะ ประกอบด้วยพูดมีเหตุผล มีเมตตาต่อผู้ฟัง มีความจริงใจ มีสัจจะ ไม่โลเล รู้จักประนีประนอมพูดถ้อยที่ถ้อยอาศัยต่อกัน และยังพูดเตือนสติให้รอบคอบ

ด้านอัตถจริยา มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=0.913$) คือ พระสงฆ์ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อุทิศตน อุทิศเวลา อุทิศสถานที่เพื่อชุมชนและสังคม เป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจของประชาชนสามารถให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่ประชาชนได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ให้กินดี อยู่ดี ชีวีเป็นสุข ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยส่งเสริมสัมมาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญรุ่งเรือง

ด้านสมานัตตตา มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=0.913$) คือ พระสงฆ์มีการมีภาวะผู้นำที่ดี ไม่มีอคติช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์เป็นประจำทุกปี ต่อเนื่องสม่ำเสมออย่างทั่วถึง ปฏิบัติตนเรียบง่าย เข้าถึงง่าย ไม่ถือตน พร้อมให้คำปรึกษาต่อประชาชนตลอดเวลา ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และมีการเยี่ยมเยียนประชาชนอยู่เสมอ

ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, $S.D.=0.929$) คือ มีการให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ แก่ผู้ประสบภัยต่างๆ มีการจัดโรงทาน ในช่วงเวลาสำคัญ อยู่อย่างสม่ำเสมอ มีการตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจน มีการออกแจกสิ่งของจำเป็น แก่ผู้ป่วย และชาวบ้านสม่ำเสมอ

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, $S.D.=0.877$) คือ มีการอนุญาตให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน จัดตั้งมูลนิธิ กองทุนสงเคราะห์เพื่อการกุศลของวัด จัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์สถานศึกษาโรงเรียน มีการช่วยเหลือสนับสนุนกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน ผูกอบรมวิชาชีพ มีการสนับสนุนกิจการ ป้องกันอบายมุข และยาเสพติดในชุมชน

ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญปานกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, $S.D.=1.051$)

คือ มีการจัดตั้งและสนับสนุนศูนย์อบรมเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีการสนับสนุนให้มีการจัดสร้างที่พักสำหรับผู้สูงอายุ มีส่วนร่วมในการสร้างสาธารณประโยชน์ ถนน ประปา ช่วยเหลือสนับสนุนสถานที่อันเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น โรงพยาบาล อนามัย สนับสนุนกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่นการปลูกต้นไม้ ทำความสะอาดถนนหนทาง

ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป มีความโดดเด่น โดยพระสงฆ์ในการทำวิจัยให้ความสำคัญมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.61$, $S.D.=0.895$) คือ ให้การช่วยเหลือใกล้เคียงข้อพิพาทของชาวบ้านในชุมชน ให้การช่วยเหลือด้านศึกษา หรือโรงเรียนการกุศลของวัด ให้การช่วยเหลือในคราวเกิด อัคคีภัย ไฟไหม้ น้ำท่วม เกิดโรคระบาด โควิด 19

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion)

ผลการวิจัยเรื่อง “การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาจิตใจประชาชนให้มากเป็นพิเศษ ควรมีการทำงานที่เป็นระบบระเบียบและมีเครือข่ายเดียวกัน และควรมีความร่วมมือและประสานงานกันอย่างมีความสามัคคี

1.2 ควรกำหนดนโยบายและแผนงาน และจัดงบประมาณ เพิ่มบุคลากร มีการติดตามผลงาน ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง

1.3 ควรมีการวางแผนเพื่อการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการเตรียมการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์โดยยึดหลักวิชาการกฎระเบียบทางสังคมและไม่ขัดต่อหลักธรรมวินัย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรนำผลของการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำปัญหาที่ได้จากการวิจัยนี้มาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีปัญหอยู่ โดยให้ทุกภาคส่วน ในอำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

2.3 ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยสร้างองค์ความรู้ให้ในการสังคมแห่งการแบ่งปันน้ำใจสู่สาธารณชน ในระดับประเทศให้มาก เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นฐานคิดในการพัฒนาระบบการดำเนินนโยบายด้านสาธารณสงเคราะห์ ในอำเภอวังน้ำเย็น จ.สระแก้ว

2.4 องค์การทางคณะสงฆ์และภาครัฐที่ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรของตนเอง และมีความต้องการพัฒนาวิชาการความรู้ของหน่วยงานและประสงค์จะทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้นควรสนับสนุนกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนาสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลโดยคณะสงฆ์

3.2 ในการวิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในด้านต่างๆ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลครั้งต่อไป

3.3 ควรศึกษาบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อที่จะได้ทราบความเป็นมาเป็นไปของคณะสงฆ์ที่มีบทบาทในการศึกษาสงเคราะห์ ต่างกันหรือไม่ อันจะเป็นการบูรณาการความรู้ของคณะสงฆ์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษาสงเคราะห์ให้มั่นคงในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัลยา โชติธาดา. (2554). การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุกับการประสานงานของบุคลากรสำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรกมล ชูบุญพงษ์. (2554). การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอาทรปริยัตยานุกิจ (สุจิตโต/เพียรสองชั้น). (2555). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2556). เทศน์: การเผยแผ่ที่สำคัญคักดีสี่ข้อ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสียงเสียง.
- พระมหาไชยณรงค์ ภาทมนี (เสริมแก้ว). (2555). บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไชยณรงค์ ภาทมนี (เสริมแก้ว). (2555). บทบาทด้านการสาธารณสงเคราะห์ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรพร สิริกาญจน์. (2535). หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ : แนวคิดและบทบาทของพระคำเขียน สุวณโณ ในการพัฒนาชุมชน. งานวิจัยจากทุนสนับสนุนของสถาบันไทยคดีศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วินัย เก่งสุวรรณ. (2541). ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ: ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 10.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์. (2554). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังกัดวัตถุ 4
ของฝ่ายทะเบียนที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์
มหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุบลศรี เสนาะรักษ. (2554). บทบาทของพระสงฆ์ในงานสังคมสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.